

NOI ÎN LUME

Emil BOROĞHINĂ

De la Purcărete la Purcărete.

Rememorăm

La puțin timp după evenimentele din decembrie 1989, reputatul regizor Frank Dunlop, autor, printre altele, al unei memorabile înscenări cu *Scapino*, director de aproape 10 ani, la acea vreme, al Festivalului Internațional de la Edinburgh, după o întâlnire la Londra cu Ion Caramitru, se decide să viziteze România, al cărui teatru i se arăta interesant.

Cu prilejul acestei vizite-fulger vizionează câteva spectacole ale creatorilor români, printre care *Trilogia antică* a lui Andrei Șerban, de la Teatrul Național din București, *Merlin* în regia Cătălinei Buzoianu, de la Teatrul „Bulandra”, dar și *Ubu Rex cu scene din Macbeth*, recentul spectacol realizat de Silviu Purcărete la Teatrul Național din Craiova.

Înainte de plecarea spre Craiova, Frank Dunlop, aflând că drumul va fi parcurs în peste trei ore, ar vrea să renunțe. Dan Vasiliu, consilier al Direcției Teatrelor din Ministerul Culturii, care l-a însoțit pe tot timpul șederii sale în România, i-a înmănat o scrisoare din partea directorului Naționalului craiovean. Reacția lui Frank Dunlop este promptă: „În fața unei asemenea scrisori și invitații nu pot să nu fac acest drum!”.

Deși obosit de călătorie, Frank Dunlop a urmărit cu mare interes reprezentația.

La final, a dorit să-i întâlnească pe Silviu Purcărete și pe actorii din spectacol, făcând următoarea mărturisire: „Ați jucat extraordinar! Mi s-a spus că spectacolul este foarte bun. După părerea mea, *Ubu Rex*... al Naționalului dumneavoastră este un spectacol de nivel internațional. Niciun moment mintea nu mi-a zburat mai departe decât la reprezentația voastră... Vă felicit!”

Un jurnalist craiovean reușea atunci să-i smulgă un interviu, din care selectăm:

„— Înainte de a veni în România (în Craiova) ce știați despre teatrul românesc?

— *Cunoșteam destul de multe amănunte. Dar, ca persoană particulară, n-am avut niciodată timp și bani pentru o deplasare în România în vederea vizionării de spectacole teatrale. Iar când am fost numit director al Festivalului Internațional de la Edinburgh, nu prea am fost atras de forma de guvernământ din țara dumneavoastră. Din acest motiv, mi-am întârziat sosirea în România.*

Dar a venit Revoluția... Am descoperit un mare prieten în România: Ion Caramitru. Atunci m-am decis: trebuie să merg în România. Așa că... am venit imediat.

La Londra, în urmă cu două săptămâni, Ion Caramitru mi-a vorbit despre spectacolul Teatrului Național din Craiova cu UBU REX. Mi-a spus că, în afară de București, la Craiova este un colectiv teatral minunat «Du-te să vezi acel spectacol deosebit. Neapărat!», mi-a recomandat el acest UBU REX.

— Afirmațiile făcute la cabinele actorilor au entuziasmat și creat o reală plăcere...

— *Sunt expresia plăcerii mele personale.*

— Prin ce considerați că UBU REX al Naționalului din Craiova este un spectacol de nivel internațional? Deci poate fi dus pe o scenă din Europa și... mai departe?!

— *Din două motive. Primul: lumea știe piesa (textul). Doi: piesa este realizată superb, cu idei regizorale minunate și cu un mod excelent de a interpreta..., deci*

Ilie GHEORGHE și Valer DELLAKEZA

o actorie energetică, foarte clar și cu inteligență exprimată. Este extraordinar de bine realizat și vizual acest spectacol! De asemenea, poți avea un clar sentiment al istoriei care se întâmplă acum. Lumea înțelege exact.

– Dacă un critic teatral (dar nu din România) v-ar solicita să scrieți despre trupa Teatrului Național din Craiova, ce-ați scrie?

Cred că nu contează ce scrie un critic. Ceea ce este aici este foarte bun. Și dacă lumea consideră că este foarte bun spectacolul, înseamnă că așa este! (Ion Jianu, în „Cuvântul Libertății”, 30 martie 1991).

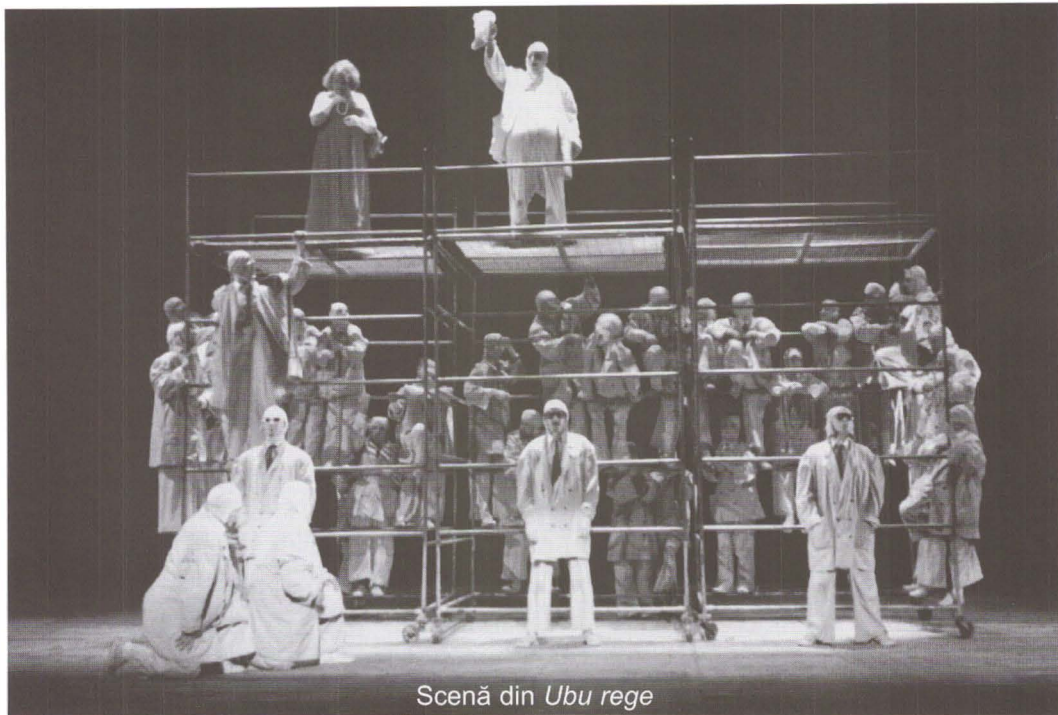
În lucrarea sa „*Ubu Rex cu scene din Macbeth*“, un spectacol de Silviu Purcărete – monografia unui eveniment teatral, regretatul teatrolog și secretar literar al Teatrului Național din Craiova, Patrel Berceanu, scria: „Aș ține să menționez câteva lucruri asupra genezei și a recepției publice a lui *UBU REX*... Aș evoca, în primul rând, atmosfera în care a început producția acestui spectacol, în toamna anului 1990. Este curios dar nu și inexplicabil, faptul că Silviu Purcărete, un regizor totuși cu o bună carte de vizită, a ales Craiova în locul Capitalei...

Devoțiunea actorilor și conducerii Naționalului craiovean în jurul proiectului lui Silviu Purcărete s-au dovedit exemplare și acest fapt trebuie amintit, deoarece el reprezintă o condiție esențială în elaborarea unui spectacol, nedevenind încă o normă, ci o excepție, în tumultuoasa viață teatrală românească.

UBU REX... este fără îndoială un spectacol de Silviu Purcărete...

Prin anvergura montării – text, număr de interpreți, dispozitiv scenografic – și prin pariul ideatic provocator, *UBU REX* se va dovedi un proiect câștigător”.

Vorbind despre participarea Teatrului Național din Craiova la Festivalul Internațional de la Edinburgh din anul 1991, tot Patrel Berceanu menționa: „*Festivalul e unul singur, dar trupele beneficiază de două tratamente organizatorice diferite. În prima secțiune sunt incluse trupele invitate cu care s-a încheiat un contract.*

Scenă din Ubu rege

Acestea, în număr de câteva zeci (companii de teatru, balet, orchestre), beneficiază de plata călătoriei, cazare, diurnă. Secțiunea Main s-ar putea traduce prin: principal, afirmat, consacrat. În această categorie a fost inclusă și trupa Teatrului Național din Craiova, al cărui spectacol UBU REX CU SCENE DIN MACBETH, a fost vizionat și prompt achiziționat chiar de Frank Dunlop (directorul Festivalului) într-o vizită-fulger la Craiova, la începutul acestui an.

Românul Silviu Purcărete venea cu un colaj Jarry-Shakespeare, ceea ce conferea propunerii sale spectaculare, din start, o notă de straniu politic și modern. În realitate mai mult decât atât. Spectacolul românesc al lui Silviu Purcărete s-a dovedit a fi arma secretă a lui Frank Dunlop. Construită în trepte, reprezentația a asaltat cu mare succes mintea, inima, imaginația spectatorilor, orice s-ar spune, avizați. La fiecare spectacol s-a ovaționat îndelung. Extrem de importantă pentru cariera spectacolului s-a dovedit reacția ziarelor. În dimineața primului spectacol, coperta suplimentului dedicat Festivalului (24 pagini) din The Scotsman publică în color chipurile lui Tudor Gheorghe și Leni Pinthea (cuplul scoțian Macbeth), pentru ca după aceea să apară la loc de cinste fotografiile cuplului Ubu, cu Valer Dellakeza și Ilie Gheorghe, ale regizorului și ale membrilor trupei.

Primele reacții au fost, firește, cele ale cotidienele scoțiene... Au urmat tunurile grele ale marilor cotidiane britanice.

În săptămâna următoare sosirii noastre în țară, două telefax-uri de la Edinburgh au covârșit sub alți lauri spectacolul craiovean: a primit PREMIUL CRITICII la Secțiunea Teatru, iar Fundația Hamada a dăruit un PREMIU DE EXCELENȚĂ (și în bani), pentru măiestrie excepțională.

Teatrul craiovean și Silviu Purcărete sunt astfel primele persoane artistice din România care sunt premiate la Edinburgh (deși cam sportivă, formula actorului Dellakeza își are adevărul ei: «un campion mondial al artei spectacolului»).

În Cuvânt înainte al monografiei mai sus-menționate, autorul ei scria: „PREMIUL CRITICII de la Edinburgh, bazat pe rezultatele votării unice a sute de ziariști din Marea Britanie și din întreaga lume acreditați oficial la Festival, a focalizat atenția mass-mediilor britanice și internaționale (vom găsi ecouri ale lui în presa germană, italiană, etc.) și, foarte important, a lansat pe regizor și Teatrul Național din Craiova pe orbita unui circuit mondial. În preziua plecării din capitala Scoției, semnasem deja contractul de participare la Festivalul de la Braunschweig, care avea să se desfășoare peste câteva luni.

Flerul lui Frank Dunlop, selecționerul și directorul Festivalului de la Edinburgh, cel care a venit la Craiova, a văzut, plăcut, invitat trupa craioveană ubuescă în Scoția, s-a dovedit infailibil.

Acest moment, Edinburgh '91, va fi locul unde s-a scris prima pagină a unui capitol strălucitor pentru un regizor și o trupă românească. Acum, spectacolul UBU REX... și evenimentele care l-au însoțit sunt deja istorie“.

Spicuri din presa britanică

„Sărbătorind simultan restaurarea națiunii române și renașterea după 20 de ani de somnolență a Teatrului Empire, această producție zgomotoasă și anarhică a Teatrului Național Craiova a fost un triumf exuberant seara trecută.

Distribuția numeroasă și plină de energie s-a revărsat pe fiecare coridor și pasaj de trecere ale teatrului, continuând să-și facă apariția în foaier și în holuri în timpul pauzei, într-un spectacol care nu a avut niciun moment de respiro. În final, a fost salutat cu ovații emoționante și steagurile românești au fost fluturate în public.

O seară memorabilă!“.

(John Linklater, în *Glasgow Herald*, 17 august 1991)

„O lovitură militară este urmată de o scufundare în tiranie. Împreună cu știrile despre Uniunea Sovietică, subiectul de bază al piesei «Ubu Roi» (scrisă de Alfred Jarry în 1896), piatră de hotar avangardistă, capătă dintr-o dată o actualitate cumplită. Deși spectacolul lui Silviu Purcărete Ubu Rex cu scene din Macbeth, pe care Teatrul Național Craiova din România l-a adus la Empire Theatre din Edinburgh nu poate să prevadă evenimentele curente, el făurește legături puternice între Jarry, Shakespeare și rapacitatea brutală a regimului Ceaușescu.

Acest spectacol spune mult despre maturitatea teatrului românesc care poate lua peste picior răul recent îndurat. Măiestria lui Purcărete este de fi legat trei lumi diferite, sugerând că urâtenia morală și un egoism în ascensiune formează o rădăcină pătrată a tiraniei. Așa se face că o seară magnifică și îndrăzneță a devenit în lumina știrilor la zi despre puciul de la Moscova, de o profeție care-ți dă fiori“.

(Michael Billington, în *The Guardian*, 20 august 1991)

„Regie de o energie și o inventivitate strălucitoare. Toate ideile au aceeași simplitate uluitoare. Cuplul corpolent este splendid interpretat aici de Valer Dellakeza și Ilie Gheorghe“.

(Paul Taylor, în *The Independent*, 21 august 1991)

„Ubu Rex este unul dintre marile succese ale Festivalului de la Edinburgh“.

(Tom Morris, în *The Independent*, 21 august 1991)

„Regizorul și-a numit piesa o catedrală a urâtului, dar acest lucru sună deprimant, în timp ce scena e, în același timp, un tur de forță comic. Acest spectacol în românește atinge exact toate notele corespunzătoare.

Ubu în excelența interpretare al lui Ilie Gheorghe, e îmbrăcat așa încât să arate ca și cum ar fi înghițit un bec gigantic, atât de gras, încât abia poate să meargă.

Soția lui – interpretată strălucitor de un actor bărbat de 50 de ani, Valer Dellakeza, îmbrăcată într-o rochie de bal roșu-carmin și o perucă absurdă – este complicele comic perfect în ambiția lor de a-l da jos pe regele Poloniei pentru a-și însuși coroana.

Punerea în scenă are combinația est-europeană între asprime vizuală și simț înalt al invenției teatrale... Nu mai este nevoie să se rostească parabola ce există între istoria recentă a României și spectacolul lui Silviu Purcărete: splendid, curajos și măreț“.

(Robert Gore-Langton, în *The Daily Telegraph*, 21 august 1991)

„Ubu Rex pigmentat cu scene din Macbeth este unul dintre evenimentele cele mai importante ale acestui an teatral. Piesa lui Jarry, ca și multe altele, o parodie a lui Macbeth, este o capodoperă care a fost mereu interzisă în Europa de Est-stalinistă, și realizarea lui Silviu Purcărete contrapuntează povestea lui Ubu cu sinistre scene, semiparodice shakespeareene.

Rezultatul este un cabaret în infern.

Purcărete și echipa de actori joacă strălucit momentele de groază și pe acelea de umor negru. Măcelul nobilimii are loc în spatele unui paravan alb, improșcat cu sângele victimelor care silabisesc numele lui Ubu. Sfârșitul este înspăimântător și grotesc, iar atmosfera încărcată de o bucurie răutăcioasă: acești oameni s-au hrănit cu murdărie și gustul lor e oribil“.

(John Peter, în *The Sunday Times*, 23 august 1991)

Acestea sunt numai câteva dintre comentariile care au apărut în ziarele din Marea Britanie, în urma participării Teatrului Naționalul din Craiova la Festivalul Internațional de la Edinburgh, din 1991.

La mai puțin de trei luni după marele succes de la acest Festival, *Ubu Rex cu scene din Macbeth* este invitat la Festivalul „Theaterformen 91“ de la Braunschweig, prezidat de cunoscutul regizor german Peter Stein, pentru ca apoi să-și urmeze orbita planetară, fiind jucat la câteva dintre cele mai mari și importante manifestări ale lumii, la Festivalul Israel de la Ierusalim, Festivalul de Teatru de la Parma, Holland Festival de la Amsterdam, Theater der Welt '93, de la München, Festivalul de Teatru de la Istanbul, Festivalul de la Milano, Festivalul de la Avignon, Festivalul BITEF de la Belgrad, și în numeroase turnee, printre care cele de la Limoges și Bruxelles, unde Teatrul Național din Craiova, la invitația Teatrului Național al Comunității Franceze, a prezentat, *Ubu Rex cu scene din Macbeth* și *Titus Andronicus*, în ciclul „Mari teatre ale Europei“, ciclul în care mai fuseseră invitate Royal Shakespeare Company, Teatrul Național din Londra, Comedia Franceză, Piccolo Teatro din Milano și Malăi Teatr din Sankt-Petersburg.

Silviu Purcărete a realizat după Decembrie '89 pe scena craioveană, timp de aproape un deceniu, marile sale spectacole, *Ubu Rex cu scene din Macbeth*, *Titus Andronicus*, *Phaedra*, *Danaidele* și *Orestia*, cu care colectivul craiovean a traversat de la un capăt la altul globul pământesc.

Nu știm însă dacă acest „miracol“, toată această minune, când Naționalul craiovean a jucat la marile festivaluri ale lumii de pe toate continentele, s-ar fi produs, dacă nu ar fi existat în anul 1991 prima participare românească în Secțiunea oficială a Festivalului Internațional de la Edinburgh, participare care a adus Teatrului Național din Craiova și regizorului Silviu Purcărete cele mai mari două distincții obținute până în prezent, peste hotare, de teatrul românesc.